

Ympäristövaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (päästökauppadirektiivin muuttaminen)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (päästökauppadirektiivin muuttaminen) (U 17/2015 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- ympäristöneuvos Magnus Cederlöf, ympäristöministeriö
- vanhempi hallitussihteeri Karoliina Anttonen, työ- ja elinkeinoministeriö
- johtava asiantuntija Mikael Ohlström, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- suojeluasiantuntija Hanna Aho, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- ilmastoasiantuntija Kaarina Kolle, WWF Suomi

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Komissio antoi 15 päivänä heinäkuuta 2015 ehdotuksen EU:n päästökauppadirektiivin (2003/87/EY) muuttamisesta (COM(2015) 337 final). Ehdotuksella on tarkoitus uudistaa päästökauppadirektiiviä erityisesti Eurooppa-neuvoston vuoden 2014 lokakuussa vahvistaminen tavoitteiden ja linjausten mukaisesti. Direktiiviehdotuksen tavoitteena on parantaa päästökauppajärjestelmän kustannustehokkuutta ja yleistä toimivuutta. Direktiivin muuttamisen yhtenä lähtökohtana on Eurooppa-neuvoston lokakuussa 2014 asettamat tavoitteet päästöjen vähentämiseksi vuoteen 2030 mennessä. Päästövähennystavoitteen kiristäminen vuoden 2020 jälkeiselle ajalle lieventää omalta osaltaan päästökauppaa vaivannutta päästöoikeuksien ylitarjontatilannetta.

Direktiiviehdotuksen tavoitteena on myös turvata hiilivuodon riskille alttiin teollisuuden kilpailukyky päästökaupan kiristyvistä tavoitteista huolimatta. Tarkoituksena on varmistaa, että hiili-

Valiokunnan lausunto YmVL 8/2015 vp

vuotosäännöt ja niiden mukainen ilmaisjako riittävässä määrin ottavat huomioon päästökauppajärjestelmän aiheuttamat kustannusvaikutukset. Komissio pyrkii ehdotuksellaan myös uudistamaan ilmaisjaon sääntöjä laitosten todellisen tilanteen paremmin huomioon ottamiseksi. Lisäksi ehdotuksella uudistetaan järjestelmään sisältyvät rahoitusmekanismit. Niiden perimmäisenä tarkoituksena on tukea jäsenvaltioiden vähähiilikehitystä päästökauppasektorin osalta. Lisäksi ehdotuksella uudistetaan järjestelmään sisältyvät rahoitusmekanismit. Niiden perimmäisenä tarkoituksena on tukea jäsenvaltioiden vähähiilikehitystä päästökauppasektorin osalta.

Päästöoikeuksien kokonaismäärä ja lineaarisen päästövähennyskertoimen kiristäminen

Eurooppa-neuvoston päätelmien mukaisesti päästökauppasektorin vuosittainen päästökatto tulee kiristymään vuodesta 2021 lähtien vuosittain 2,2 prosenttia nykyisen 1,74 prosentin sijaan. Lineaarisen päästövähennyskertoimen kiristäminen on tarpeellinen vuodelle 2030 asetettujen ja myös pidemmän aikavälin tavoitteiden saavuttamiseksi. Lineaarisen päästövähennyskertoimen kiristäminen vähentää päästökauppajärjestelmän päästöoikeuksien kokonaismäärää niin, että sektorin päästövähennykseksi muodostuu 43 prosenttia vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoden 2005 tasoon.

Päästöoikeuksien ilmaisjako ja huutokauppa

Komission ehdotuksen mukaan huutokaupattavien päästöoikeuksien osuus kaikista päästöoikeuksista olisi vuodesta 2021 alkaen 57 prosenttia. Tähän osuuteen kuuluisivat sekä jäsenvaltioiden huutokaupattavat päästöoikeudet että modernisaatiorahaston perustamiseksi huutokaupattavat päästöoikeudet. Jäsenvaltioiden osuudet huutokaupalla myytävistä päästöoikeuksista määräytyisivät siten, että 90 prosenttia jäsenvaltioiden huutokauppaamista päästöoikeuksista jaetaan aikaisempien vuosien todennettujen päästöjen perusteella. Jäsenvaltioiden osuudet huutokaupattavista päästöoikeuksista määräytyisivät tältä osin samoin perustein kuin edellisellä päästökauppakaudella. Edellisen kauden tapaan 10 prosenttia huutokaupattavista päästöoikeuksista jaettaisiin tiettyjen jäsenvaltioiden kesken yhteisvastuullisuuden ja kasvun edistämiseksi direktiivissä tarkemmin määrätyllä tavalla.

Nykyisellä päästökauppakaudella 2013—2020 päästöoikeudet jaetaan maksutta päästökauppadirektiivin nojalla annetun komission ilmaisjakopäätöksen (2011/278/EU) yhtenäisten sääntöjen mukaisesti EU:n yhteisestä kokonaismäärästä. Maksutta jaettava päästöoikeuksien määrä lasketaan päästökauppadirektiivin soveltamisalaan kuuluvien laitosten historiallisten päästöjen perusteella lukuun ottamatta sähkötuottajaksi määriteltujen laitosten päästöjä, jolloin huutokaupattava päästöoikeuksien määrä muodostuu vasta maksutta jaettavien päästöoikeuksien määrän laskemisen jälkeen. Laitokselle maksutta jaettava määrä on muodostunut seuraavanlaisesti:

Ilmaisjako = tuotanto * vertailuarvo * hiilivuotokerroin * monialainen korjauskerroin

Toisin kuin nykyisellä päästökauppakaudella, vuodesta 2021 alkaen maksutta jaettavien päästöoikeuksien määrää rajoittaa huutokaupattaville päästöoikeuksille ja perustettavalle modernisaatiorahastolle asetettu 57 prosentin osuus päästöoikeuksien kokonaismäärästä. Komissio ehdottaa, että tiedot tuotantotasosta päivitetäisiin 5 vuoden välein vuodesta 2021 alkaen. Tuotantotiedot kerättäisiin vuosilta 2013—2017 ilmaisjakokaudelle 2021—2025 sekä uudelleen vuosilta

Valiokunnan lausunto YmVL 8/2015 vp

2018—2022 ilmaisjaon laskemista varten ilmaisjakokaudelle 2026—2030. Ilmaisjakopäätökset päivitettäisiin näin ollen kaksi kertaa seuraavalla päästökauppakaudella, jotta tuotantotiedot vastaisivat paremmin tuotannon todellista tasoa.

Päästökauppajärjestelmässä on käytössä tuotekohtaisia vertailuarvoja (benchmarks) eri tuotantoprosesseista aiheutuville kasvihuonekaasupäästömäärille. Ehdotuksen mukaan nykyiset vertailuarvot päivitettäisiin neljännen kauden alussa ja puoleksavälissä siten, että vertailuarvoja kiristetään pääsäännön mukaan kiinteämääräisesti 1 prosenttia kultakin vuodelta vuoden 2008 sekä kyseessä olevan ilmaisjakokauden puolenvälin välillä. Päivitysten välissä vertailuarvot pysyisivät samana. Päivityksen tarkoituksena on teknologisen kehityksen huomioon ottaminen sekä ansiotomien voittojen välttäminen vertailuarvojen käytössä.

Hiilivuotosäännöt

Eurooppa-neuvoston päätelmien mukaisesti päästöoikeuksien ilmaisjakoa jatketaan kaudella 2021—2030 hiilivuodon riskin lieventämiseksi. Linjauksen taustalla on arvio, ettei vastaavia ilmastopoliittisia toimia oteta käyttöön muissa merkittävässä talouksissa EU:n ulkopuolella, joten tietyillä päästökauppasektoriin kuuluvilla toimialoilla on edelleen merkittävä hiilivuotoriski. Hiilivuotoa ja päästöoikeuksien ilmaisjakoa koskevilla säännöksillä ja kriteereillä on tarkoitus samalla varmistaa, että ilmaisjaon määrä vastaa toimialaan kohdistuvaa hiilivuodon riskin tasoa ja että samalla kannustimet ryhtyä vähähiilisyyttä tukeviin investointeihin säilyvät.

Komission ehdotus tarkoittaa yleisellä tasolla nykykäytännön jatkumista, jonka mukaan päästöoikeuksien ilmaisjaolla torjutaan hiilivuodon riskiä. Ilmaisjaon piirissä olevat toimialat jaettaisiin kahteen luokkaan: niihin joihin kohdistuu merkittävä hiilivuodon riski ja muihin toimialoihin. Merkittävälle hiilivuotoriskille alttiit toimialat saisivat ilmaisia päästöoikeuksia 100 prosenttia ilmaisjakosääntöjen perusteella laskettavasta määrästä koko päästökauppakauden ajan. Muut ilmaisjakoon oikeutetut toimialat saisivat 30 prosenttia ilmaisjakosääntöjen perusteella laskettavasta määrästä koko neljännen päästökauppakauden ajan. Hiilivuodon riski arvioidaan päästö- ja kauppaintensiteetin yhteisvaikutuksen perusteella. Nykytilanteeseen nähden periaatteellisesti tärkeä muutos olisi siinä, ettei enää pelkästään kauppai- tai päästöintensiteetin perusteella voisi tulla luokitelluksi ns. hiilivuototoimialaksi.

Hiilivuotouhan alaiset toimialat on määritelty hiilivuotoluettelossa (komission päätös 2010/2/EU), joka voimassa olevan direktiivin perusteella on päivitetty viiden vuoden välein. Komission ehdotuksen mukaan komission tulee vuoden 2019 loppuun mennessä antaa kolmen viimeisimmän käytettävissä olevan vuoden tuotantotietojen perusteella hiilivuotoluettelosta delegoitu säädös, joka koskee koko kautta 2021—2030. Aikaisemmasta poiketen toimialoja ei olisi mahdollista lisätä hiilivuotolistalle päästökauppakauden kuluessa.

Nykyisin jäsenvaltioilla on mahdollisuus maksaa valtiontukea sähköintensiiviselle teollisuudelle päästökaupasta johtuvien epäsuorien kustannusten kompensoimiseksi ja se olisi ehdotuksen mukaan mahdollista myös vuoden 2020 jälkeen. Komissio suosittelee jäsenvaltioille valtiontuen maksamista päästökaupasta aiheutuvien epäsuorien kustannusten kattamiseksi, jos epäsuorista kustannuksista aiheutuu hiilivuodon riskiä.

Valiokunnan lausunto YmVL 8/2015 vp

Rahoitusmekanismit

Nykyistä innovaatorahastoa laajennetaan komission ehdotuksen mukaan siten, että se perustuu 400 miljoonaan päästöoikeuteen ja niistä saataviin tuloihin. Lisäksi ennen vuotta 2021 tähän rahastoon kanavoidaan markkinavakausvarannosta 50 miljoonaa päästöoikeutta.

Innovaatorahaston tarkoituksena on tukea uusia vähähiilisiä innovaatioita. Nykyisin rahasto tukee uusiutuvaan energiaan sekä hiilidioksidin talteenottoon ja varastointiin liittyviä innovaatioita. Komission ehdotuksen mukaan rahastosta tuettaisiin näiden lisäksi myös teollisuuden vähähiilisiä innovaatioita. Tarkoitus on tukea ja vauhdittaa uusien teknologioiden käyttöönottoa ja kaupallistamista tarvittavan vähähiilisen rakennemuutoksen aikaansaamiseksi ja EU:n kilpailukyvyllä ylläpitämiseksi teknologisessa osaamisessa.

Eurooppa-neuvoston päätelmien mukaisesti kauden 2021—2030 päästöoikeuksista varataan 2 prosenttia uutta modernisaatorahastoa varten. Modernisaatorahaston tarkoituksena on tukea energiatehokkuushankkeita ja energiasektorin modernisointia vähemmän vauraissa jäsenvaltioissa. Modernisaatorahaston avulla voidaan tukea hankkeita niissä jäsenmaissa, joiden BKT per asukas alittaa 60 prosenttia EU:n keskiarvosta. Lisäksi jatketaan jäsenvaltioiden mahdollisuutta jakaa ilmaisia päästöoikeuksia sähköntuotannolle. Sähköntuotannon ilmaisjaon sääntöjä kuitenkin tiukennetaan.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti siihen, että komissio on jo tässä vaiheessa antanut ehdotuksensa päästökauppadirektiivin uudistamisesta. Järjestelmän ennustettavuuden ja sääntelyvarmuuden kannalta on tärkeää, että päästökaupan piirissä olevat toiminnanharjoittajat ovat hyvissä ajoin tietoisia siitä, miten vuoden 2030 päästövähennystavoite pannaan täytäntöön päästökaupan osalta.

Valtioneuvosto pitää hyvänä lähtökohtana sitä, että nyt tehtävällä uudistuksella ei muuteta päästökaupan keskeisiä elementtejä tai toimintaperiaatteita. Kyse on siten täsmäuudistuksesta, jolla varmistetaan, että päästökaupan avulla voidaan kustannustehokkaalla tavalla ja ottaen huomioon tähän mennessä saadut kokemukset saavuttaa asetettu päästövähennystavoite. Nyt tehtävän uudistuksen myötä voidaan varmistaa, että päästökauppa toimii jatkossakin EU:n ilmastopolitiikan keskeisenä politiikkatoimena. Päästökaupparjestelmän aiheuttamia hallinnollisia kustannuksia on edelleen pyrittävä minimoimaan sekä toiminnanharjoittajien että viranomaisten osalta. Kustannussäästöpotentiaalia saattaa edelleen löytyä esimerkiksi pienten laitosten ja päästölähteiden kohdalla. Valtioneuvoston käsityksen mukaan pienten laitosten ja päästölähteiden hallinnollista taakkaa olisi mahdollisuuksien mukaan edelleen pyrittävä vähentämään kuitenkin heikentämättä järjestelmän ympäristöohjausvaikutusta.

Valtioneuvoston mielestä on direktiivin tulkinnan ja toimeenpanon kannalta perusteltavissa, että direktiivissä säädetään huutokaupattavien päästöoikeuksien osuudesta päästöoikeuksien kokonaismäärästä. Valtioneuvosto pitää hyvänä, että huutokaupattavien päästöoikeuksien osuudet jäsenvaltioille määräytyvät samojen perusteiden mukaan kuin edellisellä kaudella.

Valiokunnan lausunto YmVL 8/2015 vp

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että teollisuuden päästöoikeuksien ilmaisjako perustuu jatkossakin vertailuarvojen käyttöön. Vertailuarvojen tulisi perustua nykyisiin sääntöihin jatkuvuuden ja ennustettavuuden vuoksi. Vertailuarvojen tulisi kannustaa teknologisiin innovaatioihin ja palkita tehokkaimpia laitoksia, mutta samalla niiden tulisi olla realistisia ja niiden saavuttaminen tulisi olla mahdollista koko EU:n alueella. Vertailuarvojen tulisi palkita tehokkaimpia laitoksia. Jos vertailuarvot ovat epärealistisia tai liian usein päivitettyjä, on olemassa riski, että järjestelmä ei kannusta innovaatioihin. Valtioneuvosto pitää korkeintaan viiden vuoden välein tapahtuvaa päivitystä perusteltuna. Myös tuotantotiedot tulisi uudistaa samanaikaisesti. Tämän vuoksi valtioneuvosto katsoo, että komission ehdotus on oikeansuuntainen. Valtioneuvosto haluaa kuitenkin tarkastella ehdotetun vertailuarvojen kiristysmallin vaikutuksia toimialakohtaisesti ennen lopullisen kannan muodostamista asiasta.

Direktiiviehdotuksessa ei ole tarkempia sääntöjä siitä, kuinka vertailuarvojen pohjana olevat tiedot otetaan huomioon laskennassa. Näin ollen on vaikea arvioida tulevia vertailuarvoja ja niiden vaikutusta päästöoikeusmääriin. Komissio antaa tarkemmat säännökset asiasta täytäntöönpanosäädöksellä. Valtioneuvosto haluaa myös tarkastella muita ilmaisjakosääntöjä ennen lopullisen kannan muodostamista asiassa. Pelkän direktiiviehdotuksen perusteella kaikkien ilmaisjakoon vaikuttavien seikkojen arviointi ei ole mahdollista.

Päästökaupan hiilivuotosääntöjen uudistaminen on Suomen teollisuuden kilpailukyvyn kannalta keskeinen kysymys. Hiilivuotosääntöjen tulisi ensisijaisesti turvata energiantensiivisen vientiteollisuuden kilpailukyky. Tämän vuoksi on tärkeää arvioida EU:n tärkeimpien kilpailijoiden kohtaamat hiilikustannukset globaaleilla markkinoilla. Hiilivuodon riskin arvioinnin uudistaminen tarkoittaa nykyisen hiilivuotoluettelon supistumista. Lopullinen hiilivuotoluettelo riippuu laskennassa käytettävistä parametreista ja tietopohjasta. Nämä selviävät vasta asian jatkovalmistelun yhteydessä. Valtioneuvosto lähtee siitä, että merkittävälle hiilivuodon riskille alttiin energiantensiivisen vientiteollisuuden tulee olla sisällytettyinä jatkossakin hiilivuotoluetteloon. Tässä vaiheessa on ennen aikaista arvioida, onko nyt esitetty laskentamalli riittävän monipuolinen ja kattava.

Valtioneuvosto haluaa vielä tarkastella lähemmin komission ehdotuksen vaikutuksia ilmaisjakoon, erityisesti monialaisen korjauskertoimen mahdolliseen käyttöönottoon. Valtioneuvosto pitää parempana, että luotaisiin EU-tason järjestelmä päästökaupan aiheuttamien epäsuorien kustannusten kompensointiin. Toisaalta ymmärretään harmonisoidun järjestelmän luomiseen liittyvät vaikeudet. Valtioneuvosto onkin tyytyväinen siihen, että komission ehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden tulisi ottaa käyttöön kompensatiojärjestelmä.

Valtioneuvoston käsityksen mukaan komission ehdotukseen sisällytetty uudistettu innovaatorahasto voi tarjota myös Suomen kannalta vartenotettavan kanavan uusiutuvan energian ja erityisesti kehittyneiden biopolttoaineiden ja biotalouden edellyttäminen investointien rahoittamiseen. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että rahoitettavien hankkeiden piiriin otettaisiin komission ehdotuksen mukaisesti teollisuudessa toteutettavat hankkeet sekä pienen mittakaavan hankkeet. Innovaatorahaston yhtenä keskeisenä tavoitteena tulisi olla vähentää uuden teknologian kaupallistamiseen liittyviä riskejä. Valtioneuvosto pitää hyvänä, että vähemmän vauraiden jäsenvaltioiden mahdollisuutta jatkaa sähköntuotannon ilmaisjakoa rajoitetaan selkeillä direktiiviin perustuvilla säännöillä. Tavoitteena tulee olla, että ilmaisjako todella tukee kyseisten maiden sähkösektorin

Valiokunnan lausunto YmVL 8/2015 vp

modernisointia. Valtioneuvosto pitää myös kannatettavana, että rahoitettavat hankkeet valitaan tarjouskilpailun perusteella.

Valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että direktiiviehdotukseen sisältyy varsin paljon säädösvallan siirtoa komissiolle. Valtioneuvosto haluaa vielä tarkastella tätä koskevia ehdotuksia tarkemmin, erityisesti komissiolle ehdotetun toimivallan siirron laajuuden osalta. Yleisenä huomiona valtioneuvosto pitää tärkeänä, että toimivallan siirrot määritellään direktiivissä riittävän täsmällisesti ja tarkkarajaisesti. Valtioneuvosto pitää komission ehdottamaa oikeusperustaa asianmukaisena ja yhtyy komission arvioon ehdotuksen toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteiden mukaisuudesta.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Hallitusten välisen ilmastopaneelin IPCC:n uusimman tieteellisen yhteenvetoraportin¹ mukaan maapallon ilmastomuutoksen vaikutukset ovat jo nähtävissä kaikilla mantereilla. Ilmaston lämpeneminen on tosiasia. IPCC luonnehtii seuraavia 25 vuotta vastuullisuuden aikakaudeksi, jolloin ratkaistaan maapallon kohtalo. Pahimpien ilmastomuutokseen liittyvien tulevaisuuden uhkakuvien torjuminen edellyttää kasvihuonekaasupäästöjen nopeaa vähentämistä ja siirtymistä päästöttömään energiaan. IPCC:n synteisiraportissa esitetään fossiilisista polttoaineista luopumista vuosisadan loppuun mennessä, jotta ilmaston lämpeneminen pysyisi alle 2 °C:een tavoitteessa.

Valiokunta viittaa lausuntoonsa Pariisin pöytäkirjasta (YmVL 3/2015 vp — E 177/2015 vp) ja korostaa maailmanlaajuisen ilmastopöytäkirjan aikaansaamisen tärkeyttä Pariisin ilmastokokouksessa joulukuussa 2015 siten, että sopimus voidaan saattaa voimaan viimeistään vuonna 2020 ja päästöt saadaan laskuun mahdollisimman nopeasti. Kattava globaali sopimusjärjestelmä turvaisi ja parantaisi suomalaisen teollisuuden toimintaedellytyksiä sekä edistäisi laajempien vihreän teknologian markkinoiden syntymistä, kehittämistä ja käyttöönottoa.

Komissio julkaisi heinäkuussa 2015 ehdotuksen EU:n nykyisen päästökauppadirektiivin (2003/87/EY) muuttamisesta. Direktiiviehdotuksen tavoitteena on parantaa päästökaupparjestelmän yleistä toimivuutta ja kustannustehokkuutta. Valiokunta toteaa, että nykyisellä järjestelmällä ei ole saavutettu kaikkia sille asetettuja tavoitteita. Direktiiviin esitetyt muutokset koskevat pääasiassa päästökaupan neljännen kauden (2021—2030) järjestelyitä. Direktiivin muuttamisen keskeisenä lähtökohtana on Eurooppa-neuvoston lokakuussa 2014 tekemä linjaus, jonka mukaan EU sitoutuu vähentämään kasvihuonekaasupäästöjään vähintään 40 prosenttia vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoden 1990 tasoon. Asetetun tavoitteen saavuttamiseksi päästökaupasektorin päästöt on EU:ssa vähennettävä 43 prosenttia vuoteen 2030 mennessä vuoden 2005 päästötasosta.

Valiokunta pitää erittäin tärkeänä uudistuksen tavoitetta vuoden 2030 päästövähennystavoitteen saavuttamisesta. Direktiiviehdotuksella tulee varmistaa päästökaupan toimiminen jatkossa nykyistä selkeämmin ilmastopolitiikan yhtenä EU:n keskeisistä politiikkatoimista. Valiokunta ko-

¹ IPCC Climate Change 2014 Synthesis Report; Fifth Assessment Report.

Valiokunnan lausunto YmVL 8/2015 vp

rosta, että sitoutuminen päästöjen vähentämiseen lisää kysyntää cleantech-ratkaisuille ja tuotteille sekä edistää suomalaisten yritysten kilpailukykyä. Päästökauppajärjestelmän määrätietoisena tavoitteena tulee olla aidon energiamurroksen saavuttaminen. Valiokunta toteaa, että EU:n vähennystavoitetta on voitava tarvittaessa myös tarkastella tulevaisuudessa uudelleen.

Eurooppa-neuvoston päätelmissä tehtiin myös yksityiskohtaisempia päästökauppajärjestelmään liittyviä tavoitteellisia linjauksia vuosien 2021—2030 kaudelle. Päästövähennystavoitteen ehdotetulla kiristämällä pyritään lieventämään päästökauppaa vaivannutta päästöoikeuksien ylitarjontatilannetta. Päästöoikeuksien kokonaismäärää, eli päästökattoa, esitetään kiristettäväksi vuodesta 2021 alkaen vuosittain 2,2 prosenttia nykyisen 1,74 prosentin sijaan. Valiokunta korostaa, että järjestelmään kertyneiden ylimääräisten ilmaisten päästöoikeuksien siirtämistä seuraavalle kaudelle tulee rajoittaa ehdotettua tehokkaammin.

Päästöoikeuksien ilmaisjakoa on tarkoitus jatkaa hieman tiukennettuna myös vuoden 2020 jälkeen hiilivuodon riskin lieventämiseksi. Komission ehdotuksen mukaan huutokaupattavien ja uuden modernisaatorahaston kautta jaettavien päästöoikeuksien osuus kaikista päästöoikeuksista olisi vuodesta 2021 alkaen 57 prosenttia. Valiokunta pitää esitystä oikeansuuntaisena, mutta ilmaisjakomäärää pitäisi pyrkiä vähentämään pitkällä tähtäimellä mahdollisesti enemmänkin. Liian suuri ilmaisjako aiheuttaa ongelmia järjestelmän toiminnalle ja vaikuttaa osaltaan myös hiilen hintaan.

Ehdotuksen mukaan teollisuuden päästöoikeuksien ilmaisjako perustuisi jatkossakin vertailuarvojen käyttöön, jotka kuitenkin pääsäännön mukaan kiristyisivät. Valiokunta pitää välttämättömänä, että vertailuarvot aidosti kannustavat teknologisiin innovaatioihin ja palkitsevat energiatehokkaita laitoksia. Valiokunta toteaa myös, että ehdotettu ilmaisjako muodostaa monimutkaisen kokonaisuuden, eikä siihen voida nykyisen direktiiviehdotuksen perusteella vielä muodostaa täsmällistä kantaa. Valiokunta toteaa, että hiiliriskiä vähentävät Pariisin ilmastokokouksen alla YK:lle jätetyt kansalliset sitoumukset ja julkaistut kansalliset toimet, kuten esimerkiksi Kiinan valtakunnallinen päästökauppajärjestelmä.

Direktiiviehdotuksen mukaan vähemmän vauraiden jäsenvaltioiden mahdollisuutta jakaa tietyin edellytyksin ilmaisia päästöoikeuksia sähköntuotannolle jatketaan edelleen. Tarkoituksena on kuitenkin parantaa järjestelmän läpinäkyvyyttä ja selkeyttä. Valiokunta huomauttaa, että ilmaisjaon jatkaminen osassa jäsenmaita asettaa yhdentyvillä sähkömarkkinoilla toimijat eriarvoiseen asemaan. Yksiselitteisenä päämääränä tulee olla se, että ilmaisjaolla tehokkaasti edistetään kyseisten maiden sähkösektorin modernisointia, ja että sähköntuotannon ilmaisjako päättyy koko EU:n alueella mahdollisimman nopeasti.

Komission esitykseen sisältyy myös innovaatorahaston uudistaminen. Nykyisten uusiutuvaan energiaan sekä hiilidioksidin talteenottoon ja varastointiin (CCS) liittyvien innovaatioiden lisäksi tulevaisuudessa voitaisiin ehdotuksen mukaan tukea myös teollisuuden vähähiilisiä innovaatioita koskevia hankkeita. Valiokunta pitää valtioneuvoston tavoin erittäin tärkeänä, että rahoitettavien hankkeiden piiriin sisällytetään myös pienemmän mittakaavan hankkeet. Valiokunta korostaa sitä, että innovaatorahastosta tulee kehittää käytännössä sujuvasti toimiva kanava erityisesti uusiutuvan energian ja kehittyneiden biopolttoaineiden investointien rahoittamiseen. Erityi-

Valiokunnan lausunto YmVL 8/2015 vp

sesti tulee kiinnittää huomiota toimiin, joilla voidaan vähentää uuden teknologian kaupallistamiseen liittyviä pullonkauloja ja taloudellisia riskejä.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Ympäristövaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 16.10.2015

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Satu Hassi vihr
varapuheenjohtaja Silvia Modig vas
jäsen Anders Adlercreutz r
jäsen Tiina Elovaara ps
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Pauli Kiuru kok
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Rami Lehto ps
jäsen Eeva-Maria Maijala kesk
jäsen Kai Mykkänen kok
jäsen Riitta Myller sd
jäsen Martti Mölsä ps
jäsen Katja Taimela sd
jäsen Ari Torniainen kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jaakko Autio